

шкадоба, роцань, туга, адзінота... І гэта толькі тое, што згадалася адразу, а колькі засталася? Вось яшчэ адно — вусьціш. Гэта стан бязмежнай самоты, калі сэрца чалавека раптам працінае жах сьмерці і небыцця.

Але ці можам мы з гэтага казаць, што беларуская мова — гэта мова самоты? Мяркую, што можам. І на карысьць гэтага меркаваньня ўся беларуская паэзія, у якой, калі пільна ўгледзецца, няма нічога іншага, апроч жалю, тугі, смутку.

Долю мы выбіраем самі, лёс нам наканаваны мовай. Мы ня можам быць іншымі ад таго, чым ёсьць нашая мова. І як бы калі шчасна ні склалася для Беларусі гульня гістарычных падзеяў, і на які б заможны лад аднойчы ні ўпарадкаваўся наш дабрабыт, мы назаўсёды застанемся самотным народам.

Дарэчы, калі хтосьці староньні пытае, чаму гэта беларусы цураюцца роднай мовы, з чаго яны на злом галавы кідаюцца ад яе хоць у якую іншую, то я зазвычай удакладняю — яны не ад мовы ўцякаюць, а ад таго лёсу, які наканаваны ім мовай.

Але і ня трэба ганіць тых, хто эміграваў ад нас у больш утульныя лёсы. Тыя людзі хутчэй вартыя шкадобы. Бо якая гэта пакута — жыць з сэрцам, набрынялым самотай, і не знаходзіць, колькі ў той мове ні шукай, словаў, каб гэтую самоту вымавіць хаця б самому сабе.

Нездарма ў нас кажуць: лёс на кані не аб'едзеш.

Санацыя

Міхась Скобла

Першаснае значэньне слова *санацыя* для беларускага вуха гучыць зьдзекліва. Дайце веры, усталяваны начальнікам польскай дзяржавы Юзафам Пілсудзім *санацыйны* рэжым для беларусаў-заходнікаў мусіў азначаць „аздараўленьне“, „лекаваньне“. *Санацыя* павінна была палекаваць беларусаў ад беларускага слова ў школах, ад беларускае казані ў касьцёлах; мелася прапісаць занядушальным насельнікам „крэсаў усходніх“ антыбеларускія варшаўскія рэцэпты. А ў выніку — дарэштны выветрыць зь беларускіх галоваў падумкі пра беларускую дзяржаўнасьць. Вось дзе ўжо, сапраўды, „такія дактары вымуць душу без пары“!

Вернемся ў думках у Заходнюю Беларусь і пройдземся разам з паэтам Юркам Голубам па вуліцах Горадні, каб пачуць, як уначы каля кляштара пры *санацыі* Польшчы „зноўку гісторыя кашляе, як прамоклы падпольшчык“.

Сёньня ў будынку прыгаданага кляштара месціцца турма, дзе эстафэту вязьняў *санацыйнага* рэжыму пераймаюць вязьні рэжыму лукашэнкаўскага, які сіліцца зацягнуць Беларусь на яшчэ адны, гэтым разам — паўночна-заходнія крэсы.

Сэрца Пілсудзкага пахаванае на Віленскіх могілках Роса і прадбачліва заслоненае шматтонным, таўшчэзным панцырам труніцы. На гладкай каменнай паверхні выразна відзён сьлед куляў, як пасьмяротная падзяка за *санацыю*.